

Doe mee en stem! Verkiezing mooiste gebouw van Roosendaal

Roosendaal telt veel gebouwen, van monumenten tot ultramoderne bouwwerken. Sommige gebouwen zijn niet meer dan glas en steen, andere hebben echt een ziel. Het gemeentearchief is op zoek naar het mooiste gebouw van Roosendaal, gebouwd na 1965. Welk gebouw spreekt u het meeste aan? Oftewel: welk gebouw heeft de X-

*De woningen aan de Beetslaan: mooiste gebouwen van 2009?
(Foto: E.A. de Rooij, Roosendaal, 2009)*

factor? Bewondert u het paviljoen op de Markt of bent u een liefhebber van de architectuur van het Aramis-gebouw? Vindt u de Moeder Godskerk in de President Kennedylaan het meest bijzondere gebouw of dan toch liever het voormalige gemeentehuis in Wouw? U kunt uw stem uitbrengen!

Het gemeentearchief heeft een lijst met dertig gebouwen, gebouwd na 1965, samengesteld. Naast openbare gebouwen, kerken en scholen staan daar ook woontorens, huizenblokken en particuliere woningen op. Via de website www.gemeentearchiefroosendaal.nl kunt u tussen 24 mei en 15 augustus uw stem uitbrengen. Daarnaast kunt u ook schriftelijk uw stem uitbrengen bij het archief op de Markt 35 te Roosendaal.

De vijf gebouwen met de meeste stemmen worden op de vooravond van Open Monumentendag, op vrijdag 11 september, in Parrotia gepresenteerd door een aanbevelingscommissie. Elk lid van de commissie zal een gebouw 'verdedigen'. Het aanwezige publiek mag vervolgens het mooiste gebouw van 2009 kiezen. Dit gebouw krijgt een plaquette. Bovendien wordt er een naam getrokken uit degenen die via de website hun stem hebben uitgebracht op het winnende gebouw. Deze stemmer ontvangt een passend geschenk. Kijkt u voor een overzicht van alle deelnemende gebouwen op www.gemeentearchiefroosendaal.nl. Hier kunt u ook uw stem uitbrengen.

Waar zijn ze gebleven, de Joegoslavische vrouwen die veertig jaar geleden naar hier kwamen?

Om te werken bij Vero, of de kledingzaak van Van Gils, de Baartmans Wafelfabriek, of Red Band. Door de wervingsactie Kuca Morava streken velen neer in Roosendaal en omstreken. Ze verbleven grotendeels in het vroegere pensionaat in Bosschenhoofd, later Sporthotel Bosschenhoofd en hotel De Reiskoffer. "Tussen 1969 en 1975 zijn er zo'n vierhonderd hierheen gekomen", zegt Albert Hoekstra van het gemeentearchief. "Het was een treinreis van twee dagen. Van Belgrado reisden ze via München naar Breda en door naar Roosendaal." Hij zou graag met een aantal van hen in contact willen komen. Zodat er volgend jaar, in 2010, een boekwerk en een tentoonstelling aan deze vrouwelijke migrantengolf gewijd kan worden. "Een flink aantal heeft een Nederlandse man leren kennen en is hier gebleven." Contact zoeken kan via: a.hoekstra@roosendaal.nl of T 0165 579 500. (Bron: <http://www.bndestem.nl>)

Archievenoverzicht weer up to date!

Op onze website www.gemeentearchiefroosendaal.nl vindt u een archievenoverzicht, een overzicht van alle archieven die we bewaren. Per 1 augustus is het overzicht geactualiseerd. Nieuw verworven archieven, zoals dat van hockeyclub De Pelikaan, kruideniersfirma Janssen-Van Dun en de Grensbode, correcties en aanvullingen zijn in het overzicht opgenomen.

In Rosada Factory Outlet Tentoonstelling over kostscholen

'Wij sliepen op de 'dortoir', een grote zaal met twee rijen 'chambrettes', afgesloten hokjes met aan de voorkant een wit gesteven gordijn. Als meubilair een stoel, een klein wastafeltje met lampetkan, kom, een kapdoos met vanzelfsprekend een bed. De vloer was van wit-geschuurde planken met een beetje wit zand erboven gestrooid [...] Boven dat bed mochten alleen devote schilderijtjes hangen, zelfs geen familiephoto's.'

Oud-pensionaire Mej. E. van Hasselt beschrijft haar jeugd, die ze op een meisjespensionaat doorbracht. Orde, netheid en regelmaat voerden de boventoon. Op de tentoonstelling over kostscholen, die tot eind september in het VVV-kantoor in Rosada Factory Outlet te zien is, krijgt u een beeld van het kostschoolleven van vroeger.

De eetzaal van het meisjespensionaat

'Het onderwijs in deze inrichting omvat alle vakken van lager onderwijs, benevens de levende talen en de verdere kundigheden die tot een beschaafde opvoeding behooren. Wij hebben ons bij onderzoek kunnen overtuigen van de vorderingen der meisjes in alle vakken, terwijl er de schrijfkunst tot eene zeldzame volmaaktheid onderwezen wordt.'

Ook de Congregatie van de Broeders van de Heilige Aloysius Gonzaga, beter bekend als de broeders van Saint Louis in Oudenbosch, richten een kostschool voor jongens in Roosendaal op. In 1865 vestigen de broeders zich in Roosendaal en richten hier scholen voor het gewone en meer uitgebreid lager onderwijs op. In 1919 gaat het Norbertuslyceum van start. Het convict Sainte Marie van de broeders levert een groot deel van de leerlingen, in sommige jaren wel een kwart van het totale leerlingenbestand. In 1939 telt het convict, gevestigd op de plaats waar nu het stadskantoor staat, 82 internen.

De tentoonstelling is een initiatief van het gemeentearchief en Heemkundekring De Vrijheijt van Rosendale. Op de tentoonstelling krijgt u een indruk van het leven op de kostschool van vroeger. U vindt er onder meer foto's van de kostscholen, de pensionaires, de zusters en de broeders, de studentenverenigingen en de uitstapjes. De tentoonstelling is te bezoeken in het VVV-kantoor op Rosada Factory Outlet.

Vaandeloverdracht bij het einde van het schooljaar.

Tentoonstelling in het paviljoen: Van wei tot Nieuwe Markt

Al in 1940, net voor de oorlog uitbrak, hield het gemeentebestuur zich bezig met de vraag wat er met de wei van Dekkers moest gebeuren. Het stuk weiland, uiterst centraal gelegen pal achter het stadshart, kon veel beter worden benut. De eerste plannen vonden geen doorgang, maar jaren later is het stuk weiland veranderd in een modern plein dat we kennen als de Nieuwe Markt. In het gemeentearchief is al een tentoonstelling over de Nieuwe Markt te bezichtigen, deze tentoonstelling heeft een uitbreiding gekregen in het pas opgeleverde paviljoen op de Nieuwe Markt.

Het plein in aanbouw, Jacobs en de Boerenleenbank zijn net klaar.

Het parkeerterrein op de Nieuwe Markt

De tentoonstelling geeft een boeiend beeld van de ontwikkeling van de Nieuwe Markt. De eerste winkels vestigden zich in de jaren vijftig op het plein. Beeldbepalend waren Jacobs meubelen en de Boerenleenbank. Aan de overkant, de zuidzijde van het plein, werden flats gebouwd. De komst van V&D, het grootste warenhuis van West-Brabant, in 1965, was ongekend voor die tijd. Drommen mensen hadden zich in de stromende regen voor de opening verzameld en zodra de deuren opengingen, stortte de mensenmassa zich op de koopjes. Van linnengoed tot supermarktartikelen tot speelgoed en diervoer, V&D verkocht het.

Jarenlang was de Nieuwe Markt het plein waarop vooral markten en festiviteiten werden gehouden. Een grote brand in het Blokcomplex, die in september 2004 acht winkels in de as legde en voor miljoenen euro's schade veroorzaakte, bracht meer volk op de been dan de kermis elders in de stad. Na de brand ontstond een grote open ruimte, waar later verschillende nieuwe winkelpanden en het gebouw De Markant werden gebouwd. Het hele terrein werd op de schop genomen: een ondergrondse parkeergarage, het paviljoen, nieuwe bestrating, beplanting en banken gaven de Nieuwe Markt een totaal andere uitstraling.

De tentoonstelling in het paviljoen is tot 18 september op woensdag-, donderdag- en vrijdagmiddag en op zaterdag te bezichtigen. In het paviljoen zijn heel andere foto's te zien dan in het archief. Wie een goed beeld wil krijgen, zou dus eigenlijk beide tentoonstellingen moeten bezoeken. De toegang is gratis.

Hoe tevreden bent u over het archief?

De archiefsector werkt voortdurend aan het verbeteren van de dienstverlening. Daarvoor is een kwaliteitshandvest opgesteld waaraan archieven moeten voldoen. De belangrijkste graadmeter om te zien of onze inspanningen effect hebben, is het publiek, de bezoekers van een archief. Hoe tevreden of ontevreden u over de dienstverlening bent, kunt u nu aangeven in de tweejaarlijkse Kwaliteitsmonitor Dienstverlening Archieven van de Branchevereniging Archiefinstellingen Nederland (BRAIN). Aan deze enquête, een nationaal onderzoek, doen zo'n zestig archiefbeherende instellingen mee. U kunt de kwaliteitsmonitor tot 15 september 2009 invullen. Het invullen van de vragenlijst kost hooguit tien minuten. In december worden de resultaten van het onderzoek landelijk bekendgemaakt.

U vindt een link naar de enquête op: www.gemeentearchiefroosendaal.nl.

Liefdeknoep

'In Roosendaal kon je uitgaan en pas middenin de nacht thuiskomen; deed je dat in Zwolle, dan vond je de deur per slot. [...] In Roosendaal kon je flirten en zoenen, zo niet thuis, dan in een park of een portiek. De pastoor die mijn moeder daarop aansprak, kreeg het verontwaardigde antwoord dat er toch niet was getongd..., waar bemoeide hij zich mee?'

Er zijn niet veel boeken waarin Roosendaal uitgebreid wordt belicht, in de meeste literatuur snellen mensen slechts per trein langs de plaats. Auteur Anton Brand (Arnhem, 1953) duikt in zijn boek 'Liefdeknoep, Bericht van mijn ouders' in het ogenschijnlijk gewone leven van zijn ouders. Nadat eerst zijn vader en later zijn moeder komt te overlijden, diept Brand zijn familiegeschiedenis op. Bladerend door de fotoalbums en andere achtergebleven documenten, komen de verhalen boven. Zo ontstaat een prachtig beeld van de naoorlogse generatie en het Roosendaal van de twintigste eeuw. Het is het relaas van een katholieke middenstander in een snel veranderende wereld. Daarnaast is het ook het verhaal van een huwelijk, van twee mensen die soms niet met elkaar konden, maar ook niet zonder elkaar. Het eerste deel van het boek gaat over zijn vader, het tweede deel over zijn moeder Ria van Baal (1930-2003) uit Roosendaal. Haar vader (Johannes Antonius Cornelis van Baal (1893-1951) was vanaf 1926 winkelchef bij Braat op de Markt, in het pand waar nu het gemeentearchief is gevestigd. Later begon hij een herenmodezaak op de Burgemeester Prinsensingel 63. Haar ouders woonden op de Markt 26, later nummer 42. Verschillende namen van inwonend personeel, kostgangers, personeel van de familie en de firma Braat komen voorbij (Marie Vergouwen, Corrie Nouws, Eddie van den Hurk, Johanna Hazen, Jan Linders, Dorus Mulders, Maarten Hannessen) plus de begrafenis van zoon Jos van Baal in 1951.

Subsidie voor inscannen bevolkingsregisters

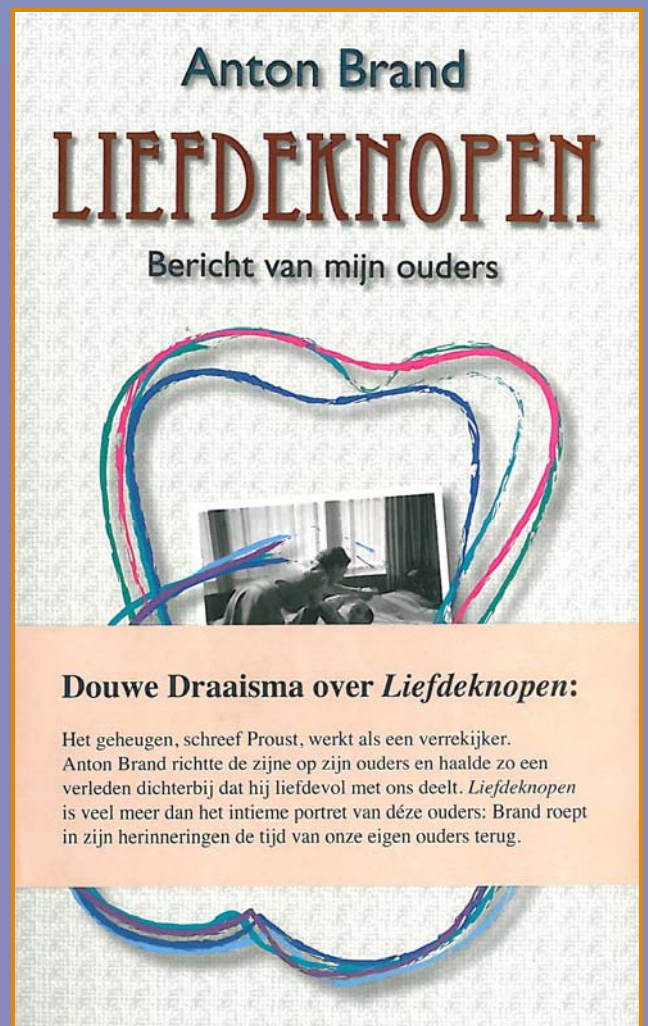

Een bezoek aan het archief is straks niet meer nodig om de bevolkingsregisters in te zien. Deze foto dateert uit 1984.

Het Roosendaalse gemeentearchief gaat de komende tijd aan de slag met het inscannen van de bevolkingsregisters. De registers kunnen later dit jaar als originele bron op de website ingezien worden. Via een zoekstelsel kunt u straks in de registers zoeken.

Het bevolkingsregister, dat elke gemeente moest aanleggen en dat nauwkeurig bijgehouden werd, geeft de veranderende gegevens van inwoners van een gemeente weer. In Roosendaal en Wouwe zijn de bevolkingsregisters vanaf 1849 bijgehouden.

De aanzet voor de digitalisering werd gegeven door de Kring van Archivarissen in Noord-Brabant, de overkoepelende organisatie van archiefdiensten. De Kring vroeg voor elke archiefdienst een subsidie voor de digitalisering bij de provincie aan, die werd toegekend. De insteek van de provincie was vooral de brabantbrede opzet van het project. Dat houdt in dat bijna alle Brabantse archiefdiensten het bevolkingsregister kunnen laten scannen en digitaliseren. Dankzij de provincie en de inzet van de vele vrijwilligers van het Roosendaalse gemeentearchief, die de gegevens hebben verwerkt, kan het bevolkingsregister later dit jaar via de website www.gemeentearchiefroosendaal.nl worden geraadpleegd.

Douwe Draaisma over *Liefdeknoep*:

Het geheugen, schreef Proust, werkt als een verrekijker. Anton Brand richtte de zijne op zijn ouders en haalde zo een verleden dichterbij dat hij liefdevol met ons deelt. *Liefdeknoep* is veel meer dan het intieme portret van *déze* ouders: Brand roept in zijn herinneringen de tijd van onze eigen ouders terug.

Expositie Een koning kwam voorbij, de geboorte van een stad 1809-2009

Heel Roosendaal was in rep en roer. Koning Lodewijk Napoleon zou Roosendaal aandoen tijdens zijn rondreis door Brabant en wellicht zou hij logeren in het Tongerlohuys, 'by den heere pastor'. Kinderen moesten binnenblijven, straten werden schoongeveegd en het was verboden om voetzoekers of vuurwerk af te steken. Helaas gaf Lodewijk Napoleon in mei 1809 de voorkeur aan een overnachting in Bergen op Zoom. Wel kreeg Roosendaal na zijn bezoek stadsrechten. Museum Tongerlohuys staat vanaf zaterdag 13 juni in het teken van Lodewijk Napoleon, de stadsrechten en de ontwikkeling van Roosendaal na 1809.

Lodewijk Napoleon was het kleine broertje van keizer Napoleon. Tussen 1806 en 1810 was hij koning van Nederland. In 1809 ondernam Lodewijk Napoleon in het voorjaar een drie weken durende rondreis door Noord-Brabant. Hij reisde van Grave, via Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Heusden, Waalwijk, Oosterhout, Tilburg, Oosterhout, Roosendaal en Steenbergen naar Bergen op Zoom. Na dit bezoek ontvingen Tilburg, Oosterhout en Roosendaal stadsrechten. Zonder Lodewijk Napoleon was de monarchie nooit zo populair geworden. Hij maakte van een verzameling gewesten een natie en voerde de eenheid van munt in. De koning zette zich in voor de verbetering van de gezondheidszorg en het onderwijs en hield van kunst en literatuur. Op de tentoonstelling krijgt u in de Van Hasseltzaal een beeld van Lodewijk Napoleon en zijn reis door Brabant. De zaal is ingericht in Empire-stijl met prenten en meubels uit die tijd. Ook kunt u het originele Koninklijk Besluit, waarin de stadrechten aan Roosendaal worden toegekend, en andere archiefstukken uit die tijd bewonderen.

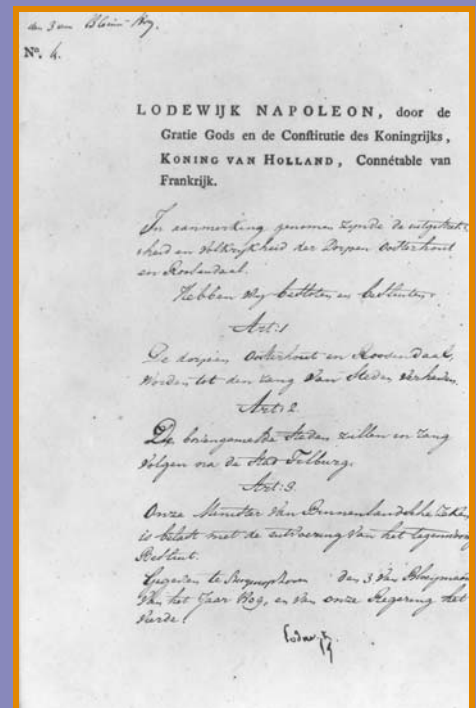
In 1809 telde Roosendaal nog geen vijfduizend inwoners. Een groot verschil met nu, want op het moment telt de stad zo'n 78.000 inwoners. Maar er is meer veranderd. Als een ware tijdreiziger reist u in het museum door de tijd. Met sprongen van telkens vijftig jaar stapt u door de ontwikkeling van Roosendaal. Het startpunt is 1809, het jaar waarin Roosendaal stadsrechten kreeg, en vervolgens doet u de jaren 1859, 1909, 1959 en 2009 aan. U krijgt een beeld van de sociale, religieuze en economische situatie en kunt voorwerpen uit de collectie van het museum die bij een bepaalde periode horen bekijken. Het jaar 2009 wordt ingevuld door het CKB-West-Brabant. Kunstenaars die werken met het thema tweehonderd jaar stadsrechten houden een blog bij en deze digitale dagboeken worden later aan de tentoonstelling toegevoegd.

In Museum Tongerlohuys is verder ruimte voor een heel bijzonder project. Twee vrijwilligers van het gemeentearchief, de heer en mevrouw Ross, deden maandenlang onderzoek naar mensen die in 1809 in Roosendaal werden geboren. Dit onderzoek leverde unieke resultaten op, die u op de tentoonstelling kunt bekijken. Eveneens geboren in 1809, al was het niet in Roosendaal, is burgemeester Schoonheijt. Ruim veertig jaar lang bestuurd hij Roosendaal (1851-1892) in de negentiende eeuw en daarom is een deel van de tentoonstelling aan hem gewijd. Tot slot kunnen ook inwoners van Roosendaal actief meedoen aan de tentoonstelling door een foto van een familielid geboren in Roosendaal in 1909 of een foto of geboortekaartje van een kindje geboren in 2009 in te leveren. Deze worden in de gang van het museum opgehangen, zodat u een idee krijgt van de mensen die afgelopen tweehonderd jaar in de stad leefden.

De tentoonstelling kwam tot stand in samenwerking met het Gemeentearchief Roosendaal, CBK-West-Brabant, het BKC, Centrum voor de Kunsten beeldend en het provinciale initiatief Schatten van Brabant. 'Een koning kwam voorbij; Geboorte van een stad' is van zaterdag 13 juni tot zondag 27 september te zien in Museum Tongerlohuys, Molenstraat 2 te Roosendaal. Het museum is geopend van dinsdag tot en met zondag van twee tot vijf. Kijkt u voor meer informatie op www.tongerlohuys.nl of belt u naar 0165-536916.

Koning Lodewijk Napoleon

Het koninklijk besluit waarin Roosendaal stadsrechten krijgt.

Een fietstocht maakt deel uit van het symposium.

Aansluitend, om 16.00 uur, vindt het congres in De Oude Pastorije plaats. Het congres sluit aan bij de lezingenreeks van het Cultuur-Historisch Netwerk en staat in het teken van de relatie tussen Essen en de dorpen Nieuwmoer, Schijf, Nispen, Wouwse Plantage en Huijbergen. Onder leiding van Paul Wagtmans, oud-burgemeester van Rucphen en voormalig voorzitter van Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide, wordt er gesproken over de goede verstandhouding en de wisselwerking in de regio. De Brabantse koffietafel staat om 18.30 uur op het programma. Deze vindt plaats in 't Gildenhuis in de Stationsstraat te Essen.

De kosten voor de fietstocht en het congres bedragen slechts € 5,- die ter plaatse betaald kunnen worden. Wie ook wil deelnemen aan de koffietafel, betaalt € 20,- die u kunt overmaken op de Voortouw-rekening 068-2119127-92 bij Dexiabank. Voor deelname aan de koffietafel dient u zich voor 15 september op te geven via het Gemeentearchief Roosendaal, telefoon 0165-579500 of gemeentearchief@roosendaal.nl.

Bezoekadres & openingstijden Gemeentearchief 2009

Markt 35
4701 PB Roosendaal
T 0165 - 579500
F 0165 - 579517
E gemeentearchief@roosendaal.nl
I www.gemeentearchiefroosendaal.nl

openingstijden studiezaal 2009

* zomertijd & wintertijd
dinsdag : 13.00-21.00 uur
woensdag en donderdag : 09.00-17.00 uur
vrijdag : gesloten

openingstijden balie & tentoonstellingen 2009

* wintertijd:
vanaf 5 januari t/m 28 maart en van 30 oktober t/m 31 december
maandag t/m vrijdag : 09.00-17.00 uur
dinsdag : 09.00-21.00 uur

* zomertijd:
van 3 april tot en met 30 oktober 2009
maandag, woensdag en donderdag : 09.00-17.00 uur
dinsdag : 09.00-21.00 uur
vrijdag : 09.00-12.00 uur

Op de volgende dagen in 2009 is het gemeentearchief gesloten voor publiek: 10 september van 12.00 tot 17.00 uur, 8 oktober van 09.00 tot 17.00 uur, 24 december van 12.00 tot 17.00 uur en 31 december van 12.00 tot 17.00 uur.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het gemeentearchief Roosendaal, juli 2009
Tekst: Nicole de Boer Opmaak: Cobi Golterman